

Titel: Overvågning af plettet rørvagtel <i>Porzana porzana</i> som ynglefugl			
Dokumenttype: Teknisk anvisning	TA. nr.: A126	Version: 1	Oprettet: 10.10.2012
Forfattere: Stefan Pihl, Thomas Eske Holm, Johnny Kahlert & Bjarne Søgaard Aarhus Universitet	Gyldig fra: 10.10.2012		
	Sider: 9		
	Sidst ændret:		
TA henvisninger			

0 Indhold

1 Indledning	2
2 Metode	2
2.1 Tid, sted og periode	3
2.2 Udstyr	3
2.3 Procedure	3
2.3.1 Stam- og kortdata	3
2.3.2 Observationer	3
3 Databehandling	4
4 Kvalitetssikring	5
4.1 Kvalitetssikring af data og dataaflevering	5
5 Referencer	6
6 Bilag	6
6.1 Feltskema	6
7 Oversigt over versionsændringer	9

Udgået 1. april 2017

1 Indledning

Formålet med denne tekniske anvisning (TA) er at angive en standardiseret og reproducerbar metode til at gennemføre overvågningen af ynglende plettet rørvagtel. Denne TA bygger overvejende på den tekniske anvisning til overvågning af ynglefugle under NOVANA i perioden 2004-2009 (Pihl & Kahlert 2004).

Plettet rørvagtel er en fåtallig ynglefugl i Danmark, som overvejende findes i store sumpområder og ferske enge. Arten er opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag 1. Bevaringsstatus for plettet rørvagtel blev vurderet ugunstig ved en foreløbig vurdering af national bevaringsstatus for fuglearter i 2003 (Pihl m.fl. 2003).

2 Metode

Overvågning af plettet rørvagtel gennemføres som en overvågning af territoriehævdende (piftende) hanner på baggrund af oplysninger i DOFbasen om aktive og mulige ynglepar. Intensiv 2. Overvågningen består af basisovervågning og en udvidet overvågning.

Basisovervågning

Basisovervågning omfatter bestandsstørrelse og udbredelse.

Udvidet overvågning

Da national bevaringsstatus foreløbig er vurderet som ugunstig for plettet rørvagtel (Pihl m.fl. 2003), gennemføres udvidet overvågning. Overvågningsmetoden vil blive revurderet, hvis bevaringsstatus ændres til gunstig.

Ved besøg måles og vurderes nedenstående parametre som angivet i Kriterier for gunstig bevaringsstatus (Søgaard m.fl. 2005):

- menneskelig aktivitet
- vandregime
- driftspraksis

På feltskemaet til overvågning af plettet rørvagtel (bilag 6.1) er der fortrykte lister for de parametre der skal overvåges.

2.1 Tid, sted og periode

Plettet rørvagtel eftersøges både i og uden for EF-fuglebeskyttelsesområder.

Overvågning af ynglefugle og levestedsparametre i felten gennemføres i perioden 25. april til 31. juli. Dage med vedvarende regn, tåge eller stærk blæst er uegnede til feltobservationer.

Vurderingen af levestedsparametre skal ske i dagtimerne og kan kun undtagelsesvis kombineres med eventuel registrering af syngende fugle, som gennemføres om natten i tidsrummet 22.00-02.00.

Lokaliteter, der undersøges for ynglende plettet rørvagtel, består af kendte ynglelokaliteter for arten siden 1980 samt potentielle ynglelokaliteter med konstateret forekomst af plettet rørvagtel. Potentielle yngleområder udgøres af permanent våde sump- og engarealer med en vandstand på højst 5 cm i perioden 1. april til 1. august.

2.2 Udstyr

Ved optælling medbringes håndkikkert (7-12x forstørrelse). Derudover medbringes GPS, kort eller ortofoto til positionering af observationer, feltskema og skriveredskaber.

2.3 Procedure

2.3.1 Stam- og kortdata

Plettet rørvagtel overvåges ud fra tilsendte data fra DOFbasen om territoriehævdende haner i de enkelte NST-enheders områder. Det er ikke inventørens opgave at have kendskab til plettet rørvagtels ynglelokaliteter, da disse kan variere fra år til år.

NST-enhederne modtager oversigter over frigivne ynglefugleobservationer af plettet rørvagtel i deres enhed fra DOFbasen. Frigivne angiver at hemmeligholdte observationer nu er tilgængelige. De tilsendte data fra DOFbasen suppleres i rimeligt omfang med egen lokal viden om yngleforekomster.

2.3.2 Observationer

De tilsendte data fra DOFbasen noteres i feltskemaet (bilag 6.1). I tilfælde af, at der mangler data til at feltskemaet kan udfyldes tilfredsstillende, indhentes de manglende data ved kontakt til observatør/artscaretaker. Hvis der tages kontakt til observatør/artscaretaker er det vigtigt, at personen ikke pålægges ekstra arbejde ud over at svare på opklarende spørgsmål i forhold til den pågældende observation. Såfremt data ikke kan indhentes ved kontakt til observatør/artscaretaker indhentes de manglende data ved en feltbesigtigelse.

NST-enheder kan supplere de tilsendte yngleobservationer fra DOFbasen med andre observationer, som enheden har kendskab til, såfremt det samlede antal overvågede ynglelokaliteter ikke overstiger det programsatte antal for det pågældende år. Feltbesigtigelse foretages såfremt feltskemaet ikke kan udfyldes tilfredsstillende ud fra eksisterende data.

Overvågning i feltet

Potentielle ynglelokaliteter, hvor arten planlægges eftersøgt, indtegnes på feltkort (landkort eller ortofoto). Dette kan fx være et vådt engområde, hvor der er hørt en territoriehævdende han. Ynglelokalitetens stednavn, ansvarlig myndighed for overvågningen og dato registreres på feltskema (bilag 6.1). Hvis ynglelokaliteten ikke har et officielt stednavn som fremgår af kort fra Kort- og Matrikelstyrelsen, navngives ynglelokaliteten med henvisning til nærmeste stednavn, fx "Engområde 3 km syd for Dragsmur".

Registreringer af territoriehævdende hanner noteres i feltskemaet (bilag 6.1).

I bemærkningsfeltet noteres, hvor data stammer fra (NST, DOF, navn på ringmærker etc.).

Der angives koordinater på alle punkter, hvor plettede rørvagtel er hørt. Observationerne skal altid positioneres så præcis som muligt med UTM-koordinater (UTM32/Euref89), med mindre der er tale om hemmeligholdte data fra DOFbasen. Positioneringen kan foretages direkte ved at anvende GPS under optælling eller indtegne positionen på et kort eller ortofoto. Hvis observationspunkter indtegnes på kort eller ortofoto positioneres punkterne efterfølgende ved hjælp af GIS.

3 Databasehåndling

Data fra feltskemaet (Bilag 6.1) overføres til indtastningsfladen for plettet rørvagtel i Danmarks Naturdata under Danmarks Miljøportal.

Her findes også nærmere oplysninger om indtastning og redigering af data samt dataflow under "Vejledninger" og "Brug af systemet".

Registreringer af plettet rørvagtel, som FDC-Bio måtte gøre under overvågnings- eller forskningsaktiviteter, vil være til rådighed for relevante myndigheder eller blive indtastet i Danmarks Naturdata.

Ved indtastning i databasen overføres det overvågede område fra feltkort til databasen. På kortet markeres observationspunkter. Ved indtastning af arter, som er hemmeligholdte af DOF, angives ingen lokalitet men blot et område, som fx Nordsjælland. Der indtegnes en polygon på 10 x 10 km², som dækker den enkelte observation.

4 Kvalitetssikring

4.1 Kvalitetssikring af data og dataaflevering.

I forbindelse med håndtering af naturdata er der defineret en kvalitetssikringsprocedure, der omfatter selve indtastnings- og redigeringsprocessen, men også det videre forløb i forbindelse med godkendelse af data på kommunalt, regionalt og fagdatacenterniveau understøttes af systemet. Se nærmere oplysninger herom i Danmarks Naturdata under "Vejledninger" og "Kvalitetssikrings-flow".

Der vil desuden blive udarbejdet en datateknisk anvisning for kvalitetssikring af terrestriske NOVANA-data i naturdatabasen. Nærværende TA vil blive opdateret med et link til den datatekniske anvisning, når denne foreligger.

Udgået 1. april 2017

5 Referencer

Grell, M.B. 1998. Fuglenes Danmark. – Gads Forlag. 825 s.

Pihl, S., Clausen, P., Laursen, K., Madsen, J. & Bregnballe, T. (2003):
Bevaringsstatus for fuglearter omfattet af EF-fuglebeskyttelsesdirektivet
2003. Danmarks Miljøundersøgelser. - Faglig rapport fra DMU, nr. 462. 130
s.

Pihl, S. & Kahlert, J. (2004): Teknisk anvisning for overvågning af
ynglefugle. 2.0. Danmarks Miljøundersøgelser. - Teknisk anvisning fra
DMU's Fagdatacenter for Biodiversitet og Terrestrisk Natur F1. 69 s.

Søgaard, B., Skov, F., Ejrnæs, R., Nielsen, K. E., Pihl, S., Clausen, P.,
Laursen, K., Bregnballe, T., Madsen, J., Baatrup-Pedersen, A., Søndergaard,
M., Lauridsen, T.L., Møller, P.F., Riis-Nielsen, T., Buttenschøn, R.M.,
Fredshavn, J., Aude, E. & Nygaard, B. 2005. Kriterier for gunstig
bevaringsstatus. Naturtyper og arter omfattet af EF-habitatdirektivet & fugle
omfattet af EF-fugle-beskyttelsesdirektivet - Faglig rapport fra DMU, nr.
457, 2. udgave. 462 s.

6 Bilag

6.1 Feltskema

Bilag 6.1 se næste side

BILAG 6.1	PLETTET RØRVAGTEL feltskema	NOVANA

Version 1 gældende fra 10.10.2012

Stamdata	
Dato:	
Ansvarlig myndighed:	Inventør:

Kortdata
Stednavn:
Det undersøgte/overvågede område indtegnes på kort til senere registrering som polygon i Danmarks Naturdata

Overvågningsdata		
Mulig ynglelokalitet besøgt, men ingen territoriehævdende hanner registreret ☐		
Antal hanner Territoriehævdende	Observationspunkt UTMx	UTMy
		Bemærkninger (f.eks. antal rugende fugle, unger mv.)

Menneskelige aktiviteter på ynglelokaliteten (sæt ring om aktiviteter):

Helårsbeboelse, Fritidsbeboelse, Anden beboelse, Færdsel til fods/cykel, Færdsel til hest, Færdsel med motorredskab, Færdsel med løs hund, Lufttrafik, Træfældning, Anden hugst, Tilplantning, Rørskær, Dyrkning af areal, Afgræsning med husdyr, Anden landbrugsmæssig anvendelse, Militær anvendelse, Jagt, Fiskeri fra kyst/land, Fiskeri på vandflade, Rusefiskeri, Bådsejlads med motorkraft, Bådsejlads uden motorkraft, Brænde-sejlads, Anden sejlads, Bortledning af vand, Tilledning af vand, Anden aktivitet, Ingen aktivitet

Vandregime

Andel af ynglelokaliteten dækket af vand (%): 0-25 26-50 51-75 76-100

Afvanding. Ud fra luftfotos og en vurdering i felten angives på nedenstående skala fra 1-5 (sæt ring om det rigtige tal), hvor stor effekt afvanding har på vegetationens sammensætning af arter.

1) Ingen afvanding. Intakt og veludviklet fugtigbundsvegetation. Der er ikke tegn på afvanding i form af grøfter eller dræn.

2) Nogen afvanding. Fugtigbundsplanter udbredte. Der er tegn på afvanding, fx i form af perifere eller ikke-funktionsdygtige grøfter, men vegetationen er stadig

domineret af arter knyttet til fugtig og våd bund.

3) Afvanding tydelig. Fugtigbundsplanter pletvist. Afvandingen er tydelig, fx i form af udrettede vandløb, fungerende grøfter eller drænrør. Der er dog stadig forekomst af arter knyttet til fugtig og våd bund i større partier.

4) Afvanding udbredt. Fugtigbundsplanter hist og her. Afvandingen er ganske udbredt, fx med fungerende og evt. nyligt vedligeholdte grøfter eller dræn på arealet. Vegetationen er domineret af tørbundsplanter, med spredte forekomster af arter knyttet til fugtig og våd bund.

5) Fuldstændig afvandet. Fugtigbundsplanter mangler. Arealet er afvandet fuldstændigt og arter af planter knyttet til fugtig eller våd bund mangler.

Driftspraksis

Hvor stor en del af ynglelokaliteten er afgræsset (%):

0-25 26-50 51-75 76-100

Afgræsning på optællingstidspunktet (skriv antal):

Kreaturer: Heste: Får: Andet:

Udgået 1. april 2017

7 Oversigt over versionsændringer

Version	Dato	Emne:	Ændring:

Udgået 1. april 2017